

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

FEATURES OF THE APPLICATION OF MODERN APPROACHES IN LEARNING FOREIGN LANGUAGES

У статті проаналізовано особливості застосування сучасних підходів у вивченні іноземних мов. Вказано на важливість використання таких підходів та технік, які найкраще підходять для ефективного опанування мовою. Узагальнено методичне підґрунтя для навчання іноземної мови, що сприяє реалізації ефективного використання підходів. Визначено найбільш поширені сучасні підходи, які використовуються у процесі навчання мови, серед яких: граматико-перекладний, аудіолінгвальний, компетентнісний, комунікативний, завдання-орієнтований, соціокультурний. Констатовано, що сучасні підходи у вивченні іноземних мов характеризуються більш інноваційними й ефективними методиками, які дозволяють здійснювати процес навчання більш інтерактивним та ефективним. Обґрунтовано важливі принципи застосування підходів, а саме: інтерактивність (сучасні підходи спрямовані на підвищення рівня інтерактивності між вчителем та учнем (студентом), а також між учнями (студентами) самими), контекстуальне вивчення (сучасні методики базуються на використанні реальних контекстів та ситуацій), особистісно-орієнтоване навчання (сучасні підходи орієнтовані на індивідуальні потреби та інтереси учнів чи студентів), індивідуалізація (сучасні методи навчання зосереджені на індивідуальних потребах учнів та студентів), фокус на комунікативних навичках (сучасні підходи зосереджені на набутті комунікативних навичок, таких як говоріння, читання та письмо), використання інтерактивних медіазасобів (сучасні методики базуються на використанні різноманітних інтерактивних медіа, таких як відео та аудіоматеріали, ігри та симулятори), використання технологій (сучасні методи навчання включають використання різноманітних технологій, таких як комп'ютерні програми, мультимедійні засоби та відеоконференції), культурна компетенція (сучасні підходи можуть сприяти ознайомленню зі світовою культурою та звичаями). Підсумовано, що найбільш ефективним підходом до вивчення будь-якої іноземної мови буде той, який залежатиме від індивідуальних стилів навчання та цілей.

Ключові слова: застосування сучасних підходів, принципи навчання, іноземні мови, заклади освіти, учні, студенти.

The article analyses features of the application of modern approaches in learning foreign languages. The importance of using such approaches and techniques that are best suited for effective language acquisition has been indicated. The methodical background for teaching foreign language that contributes to the implementation of effective use of approaches has been generalized. The most spread modern approaches used in the process of language teaching have been identified, including: Grammar-Translation, Audio-Lingual, Competence, Communicative, Task-Based, Sociocultural. It has been stated that modern approaches in learning foreign languages are characterized by more innovative and effective methods that allow the learning process to be more interactive and effective. Important principles of applying approaches have been substantiated, which are the following: interactivity (modern approaches are aimed at increasing the level of interactivity between the teacher and the pupil (student), as well as between the pupils (students) themselves), contextual learning (modern methods are based on using real contexts and situations), personally oriented teaching (modern approaches are focused on the individual needs and interests of pupils or students), individualization (modern methods of teaching are focused on the individual needs of pupils and students), focus on communicative skills (modern approaches focused on the acquisition of communication skills, such as speaking, reading and writing), use of interactive means of media (modern methods based on using various interactive media, such as video and audio materials, games and simulators), use of technologies (modern methods of teaching include the use of different technologies, such as computer programs, means of multimedia and video conferencing), cultural competence (modern approaches can contribute to familiarization with world culture and customs). It has been summarized that the most effective approach to learning any foreign language will be one that depends on individual teaching styles and goals. **Key words:** application of modern approaches, learning principles, foreign languages, institutions of education, pupils, students.

УДК 378

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/59.23>

Гнатик К.Б.,

доктор філософії,
доцент кафедри філології
Закарпатського угорського інституту
імені Ференца Ракоці II

Фодор К.Й.,

доктор філософії,
доцент кафедри філології
Закарпатського угорського інституту
імені Ференца Ракоці II

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасному світі розвиток усіх сфер життя залежить від багатьох чинників. Зокрема еважливим правильно вести діалог зі співрозмовником, партнером. Мета спілкування може бути різноманітною: ділові відносини, спілкування на побутову тематику тощо. Якщо до процесу комунікації залучені іноземці, то виникає проблема порозуміння між учасниками комунікації за умови незнання мови спілкування. В таких ситуація постає питання у володінні іноземною мовою,

якою можуть вільно спілкуватися усі учасники комунікативного процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Багато світових та вітчизняних науковців вивчають застосування різноманітних підходів до вивчення іноземних мов, аналізуючи методичні особливості та ефективність впровадження у навчальний процес.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз підготовленості учнів та студентів у закладах освіти України свідчить,

що використання традиційних форм і методів навчання не гарантує задовільного рівня володіння іноземними мовами. Таким чином потрібно шукати більш новітні підходи до вивчення мови.

Незважаючи на численні дослідження з поданої проблематики існує достатньо аспектів для подальших розвідок, а саме: порівняння певних підходів до вивчення іноземних мов, їхніх переваг і недоліків, відповідність підходів до осіб, що навчаються, до наявних ресурсів та різноманітних навчальних ситуацій.

Мета статті полягає у висвітленні особливостей застосування сучасних підходів у вивченні іноземних мов у закладах освіти.

Виклад основного матеріалу. Володіння іноземною мовою відкриває широкі можливості для особистості і, чим більшою кількістю мов ти володієш, тим більше шансів реалізувати свої потенціали. В методиці викладання іноземної мови відомо використання багатьох прийомів та технік. Вибір того чи іншого залежить від багатьох аспектів, а саме: контингент учнів чи студентів, що навчаються, їхній рівень володіння іноземною мовою, наявні навчальні ресурси, мета вивчення даної дисципліни, взаєморозуміння між учасниками навчального процесу, позитивна атмосфера тощо.

Існує багато підходів до вивчення іноземних мов, кожен з яких має свої особливості та переваги. Важливим є використання таких підходів і технік, які найкраще підходять для ефективного опанування мовою. Проаналізуємо особливості, на нашу думку, найбільш поширених підходів, які використовуються у процесі навчання мови, серед яких: граматико-перекладний, аудіолінгвальний, компетентнісний, комунікативний, завдання-орієнтований, соціокультурний.

Граматико-перекладний підхід (Grammar-Translation Approach) зосереджений на вивченні граматичних правил і перекладі тексту між цільовою мовою та рідною мовою студента. Основною метою є розвиток навичок читання та письма, але це може бути неефективним для розвитку навичок говоріння та аудіювання. Сучасні науковці вважають, що граматико-перекладний метод займає особливе місце у процесі розвитку методики мовного засвоєння та передбачає:

- а) ведення інструктажу рідною мовою;
- б) обмежене використання іноземної мови в активі;
- в) наголошення на граматичних формах;
- г) використання важких класичних текстів для читання;
- д) використання, перш за все, технік перекладу, аналізу речень [3].

Проте існує недолік цього підходу, який полягає у неможливості використовувати іноземну мову в процесі комунікації.

Аудіолінгвальний підхід (Audio-Lingual Approach). Цей підхід наголошує на розвитку навичок аудіювання та говоріння через повторювані вправи та запам'ятовування діалогів. Цей підхід ефективний для розвитку вільного спілкування, але може бути не таким ефективним для розвитку навичок читання та письма. Аудіолінгвальна теорія навичок, що є більш-менш «офіційною» теорією руху за реформу навчання іноземних мов у Сполучених Штатах, поєднує наступні принципи положення:

а) оскільки мовлення первинне, а письмо вторинне, набуття навичок має відбуватися, насамперед, як навчання реакціям розрізнення в аудіюванні та мовленнєвим реакціям;

б) навички повинні бути максимальною мірою автоматизовані настільки, щоб вони здійснювалися без участі свідомості;

в) автоматизація навичок відбувається головним чином за допомогою тренування, шляхом повторення [7].

Нині серед усіх педагогічних парадигм за ефективністю й відповідністю на перше місце виходить компетентнісний підхід (Competence Approach), оскільки він найтісніше пов'язаний з навчальною, професійною і життєвою практиками комунікації іноземними мовами. Особливо це стосується англійської мови, яка набуває ознак універсальної міжнародної мови, стає знаряддям і водночас культурним інструментом будь-якої міжнародної взаємодії. Зазвичай у цьому контексті найголовнішими компетентностями, які мають бути сформовані у студента, є:

- а) володіти практичними навичками говоріння, читання, перекладу;
- б) уміти вирішувати практичні комунікативні завдання англійською мовою;
- в) застосовувати англійську мову на побутовому й професійному рівнях;
- г) мати потребу у постійному самовдосконаленні знання англійської мови (в ідеалі – упродовж усього життя) [6, с. 42].

Комунікативний підхід (Communicative Approach) зосереджений на розвитку комунікативної компетенції цільовою мовою через змістовну взаємодію та реальні життєві ситуації. Учні та студенти вивчають мову в контексті, з акцентом на навички говоріння, аудіювання, читання та письма. Мета – розвинути практичні мовні навички, які можна використовувати в реальних ситуаціях. Комунікативним підходом керуються британські та американські мовні школи Bell International, OISE, St. Giles International, Rennert Bilingual, NESE. Основне завдання – навчити студента спочатку говорити та легко сприймати усне мовлення, а вже потім писати. Підхід орієнтований у першу чергу на тих, хто бажає за невеликий термін адаптуватися в мовному середовищі [2].

Саме комунікативний підхід покладено в основу навчально-методичних комплексів, розроблених групами фахівців-методистів, носіїв англійської мови, з урахуванням новітніх досліджень методики навчання, педагогіки, психології та інших суміжних наук. Сучасні навчально-методичні комплекси з англійської мови складаються з:

- підручника (Student'sBook або CourseBook) та робочого зошита з аудіофайлами для студента (WorkbookwithAudio);
- комплектів CD та DVD;
- книги для викладача з детально розробленими методичними рекомендаціями не лише до курсу в цілому, а й до кожного заняття;
- рекомендацій щодо оцінювання виконання студентами кожного виду завдань;
- інтерактивних завдань на картках, що продукують непідготовлене усне чи письмове мовлення;
- комплектів тестів із кожної теми, тестів для поточного контролю (ProgressTests, Mid-YearTests) та підсумкових тестів із курсу, форм для самооцінювання студентів і відстеження особистого прогресу тощо [4].

Завдання-орієнтований підхід (Task-BasedApproach): цей підхід зосереджений на вивченні мови через виконання завдань, які потребують використання цільової мови. Цей підхід наголошує на розвитку навичок вирішення проблем і критичного мислення, і може бути ефективним для розвитку практичних мовних навичок. Замість традиційного навчання мови засобами граматики та лексики, цей підхід спрямований на навчання студентів, як використовувати англійську мову у реальних ситуаціях та завданнях.

На основі аналізу методичної літератури, основними складовими завдання-орієнтованого підходу визначаємо такі:

- а) зорієнтованість на практичних завданнях: замість того, щоб вивчати англійську мову за схемою «граматика – словниковий запас – практика», учні та студенти вчать, як використовувати мову у реальних життєвих ситуаціях, таких як подорожі, зустрічі з друзями та спілкування на роботі;
- б) контекстуалізація: замість того, щоб вивчати слова та фрази ізольовано від контексту, учні та студенти вчать, як використовувати їх у конкретних ситуаціях та звертатися до них у різних контекстах;
- в) використання реальних матеріалів: замість того, щоб використовувати виключно підручники та навчальні матеріали, учні та студенти вчать, як використовувати іноземну мову за допомогою реальних матеріалів, таких як статті, відео та аудіо записи, інтернет-ресурси, тощо;
- г) активна участь у навчальному процесі: замість того, щоб виключно слухати викладача та виконувати завдання з підручника, учні та студенти вчать, як активно взаємодіяти з викладачем та іншими.

Соціокультурний підхід (SocioculturalApproach) до вивчення іноземної мови передбачає наявність міждисциплінарної інтегрованої мовної освіти, а також врахування соціокультурного контексту вивчення мови. Особлива увага повинна звертатися на: соціокультурний світогляд тих, хто вивчає іноземну мову (при відборі навчальних тем і конструюванні навчальних завдань); нерозривний зв'язок формування іншомовної соціокультурної компетенції з розвитком загальної соціокультурної компетенції індивіда, сформованої як стосовно своєї рідної культури, так і світової; врахування при відборі навчальних тем фактора доступності та позитивного емоційного ставлення до проблеми, яка розглядається [1, с. 131]. Цей підхід спрямований на формування міжкультурної компетентності особи, яка вивчає мову іншої країни. Міжкультурна компетентність є відносно недавнім підходом викладання іноземних мов, який можна розглянути більш детально, в Україні. Однак це також має питання більш широкого значення, як показано в Білій книзі Ради Європи про міжкультурний діалог. Україна є мікросвітом Європи та інших багатомовних і багатокультурних суспільств і стикається з однаковими потенційними проблемами розуміння та спілкування між різними етнічними, релігійними та іншими групами. Міжкультурну компетентність та діалог культур потрібно розвивати в навчальних закладах усіх рівнів [5, с. 425-426].

Сучасні підходи у вивченні іноземних мов характеризуються більш інноваційними й ефективними методиками. Вони дозволяють здійснювати процес навчання більш інтерактивним та ефективним. Вважаємо, що особливості застосування таких підходів полягають у наступних принципах:

1. Інтерактивність. Сучасні підходи до вивчення іноземних мов спрямовані на підвищення рівня інтерактивності між учителем та учнем (студентом), а також між учнями (студентами) самими. Це можливо завдяки використанню новітніх інтерактивних технологій, які зараз все більше з'являються в закладах освіти, як от інтерактивні дошки, електронні підручники та програми для відеозв'язку.
2. Контекстуальне вивчення. Сучасні методики вивчення іноземних мов базуються на використанні реальних контекстів та ситуацій, що дозволяє учням чи студентам отримувати практичний досвід, необхідний для спілкування з носіями мови.
3. Особистісно-орієнтоване навчання. Сучасні підходи до вивчення іноземних мов орієнтовані на індивідуальні потреби та інтереси учнів чи студентів. З цією метою використовуються персоналізовані методики та програми, що дозволяють кожному студенту навчатися відповідно до свого рівня знань та індивідуальних потреб.

4. Індивідуалізація. Сучасні методи навчання зосереджені на індивідуальних потребах учнів та студентів. Використання комп'ютерних програм і мультимедійних засобів дозволяє студентам працювати з матеріалами на своєму власному темпі та рівні зручності.

5. Фокус на комунікативних навичках. Сучасні підходи до вивчення іноземних мов зосереджені на набутті комунікативних навичок, таких як говоріння, читання та письмо. Навчальні програми ставлять мету забезпечити тим хто вивчає мову можливість використовувати іноземну мову в реальних життєвих ситуаціях.

6. Використання інтерактивних медіазасобів. Сучасні методики вивчення іноземних мов базуються на використанні різноманітних інтерактивних медіа, таких як відео та аудіо матеріали, ігри та симулятори, що забезпечують максимально ефективно та захоплюючу форму навчання.

7. Використання технологій. Сучасні методи навчання поєднують використання різноманітних технологій, таких як комп'ютерні програми, мультимедійні засоби та відеоконференції. Ці технології допомагають студентам отримувати доступ до різноманітних ресурсів та збільшувати ефективність свого навчання.

8. Культурна компетенція. Сучасні підходи до вивчення іноземних мов можуть спрямовуватися на ознайомлення зі світовою культурою та звичаями, використовуючи у процесі вивчення мови інформацію про історію, опис культурних пам'яток, особливості звичаїв тієї чи іншої країни.

Висновки. Отже, існує безліч підходів у вивченні іноземних мов, які мають свої особливості застосування та підходять для певних груп осіб (учнів чи студентів), які навчаються. Проте

з метою ефективного набуття знань і враховуючи особливості мов, що вивчаються, не всі підходи до опанування іноземних мов є типовими для застосування в будь-якій навчальній ситуації. Загалом, найбільш ефективний підхід до вивчення іноземної мови буде залежати від індивідуальних стилів навчання та цілей. Реалізація зазначених підходів має свої особливості, які відображаються у різних аспектах організації освітнього процесу з вивчення іноземної мови.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Канюк О.Л. Сучасні підходи до іншомовної освіти майбутніх фахівців. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2016. Вип. 1(38). С. 130–133.

2. Основні підходи до вивчення іноземної мови за кордоном. URL: <http://ukped.com/inozemna-mova/3123-osnovni-pidkhody-do-vyvchennia-inozemnoi-movy-za-kordonom.html>.

3. Підходи до вивчення іноземних мов: діахронічний аспект. URL: <https://ukped.com/statii/skarbnichka/780-pidkhody-do-vyvchennya-inozemnykh-mov-diakhronichnyy-aspekt.html>.

4. Полікарпова Ю.О. Сучасні тенденції у викладанні англійської мови в Україні. *Народна освіта: Електронне наукове фахове видання*. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4870.

5. Харковський Є. М. Організація іншомовної освіти в Україні: стан проблеми та шляхи вирішення. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2021. № 11. С. 421–426.

6. Цепко Т.А. Сучасні тенденції у викладанні англійської мови у закладах вищої освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 21, Т. 3. С. 39–43.

7. McGraw I., Yoshimoto S. Speech-enabled card games for incidental vocabulary acquisition in a foreign language. *Speech Communication*. 2009. 51(10), P. 1006–1023.